

Sygn. akt: III AUa 8/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2013 r. w Łodzi

sprawy **T. K. przy udziale K (...) Spółka z o.o. w O.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

wysokość zaległych składek na ubezpieczenie społeczne,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt: IV U 486/11;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 8/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 6.05.2011 r. ZUS II Oddział w Ł. określił zadłużenie T. K. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą w łącznej kwocie 28.710,46 zł. wraz z należnymi odsetkami, w tym:

- na ubezpieczenie społeczne w kwocie 26.420,41 zł.;
- na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 164,40 zł.;
- na Fundusz Pracy w kwocie 2.125,65 zł.

W odwołaniu od tej decyzji T. K. wniósł o jej zmianę powołując się na korektę podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie z tytułu umowy zlecenia, obowiązującej w trakcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a dokonaną przez płatnika składek w maju 2011 r.

Zaskarżonym wyrokiem z 30 października 2012r. Sąd Okręgowy w Sieradzu zmienił powyższą decyzję w ten sposób, że zmniejszył T. K. wysokość zadłużenia z tytułu składek do łącznej kwoty należności głównej 8.396,99 zł, w tym na:

ubezpieczenia społeczne w kwocie 7.702,28 zł, ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 146,88zł, Fundusz Pracy w kwocie 547,83 zł.

Sąd I instancji ustalił, że T. K. od 15.02.2004 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą - (...). W okresie od 15.02.2004 r. do 1.02.2005 r. oraz od 1.08.2005 r. do 31.12.2009 r. odwołujący się zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz od 2.02.2005 r. do 31.08.2005 r. i od 1.01.2010 r. zgłosił się z tego samego tytułu do ubezpieczeń społecznych. W okresie od 1.10.2005 r. do 31.12.2009 r. T. K. podlegał ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem K (...) spółką z o.o. w O..

W dniu 1.09.2005 r. T. K., prowadząc działalność gospodarczą, zawarł dodatkowo z K (...) spółką z o.o. umowę o świadczenie usług. W ramach zawartej umowy odwołujący się był zobowiązany m.in. do wyszukiwania osób zainteresowanych uzyskaniem pożyczki gotówkowej, pośredniczenia w zawieraniu umów, oceny sytuacji materialnej pożyczkobiorcy, pobierania spłat pożyczek i przekazywanie ich zleceniobiorcy oraz prowadzenia szczegółowej dokumentacji. Ponadto 1.12. 2006 r. strony zawarły dodatkową umowę zlecenia, rozszerzając obowiązki zleceniodawcy o nadzór i kontrolę wewnętrzną innych przedstawicieli firmy na terenie powiatu (...) i (...). Umowa zlecenia, zawarta w dniu 1.12.2006 r. pomiędzy T. K. a firmą K (...) spółka z o.o. w O., obejmowała zakres czynności pokrywający się z umową o świadczenie usług z dnia 1.09.2005 r., rozszerzony o nadzór i kontrolę wewnętrzną przedstawicieli firmy na określonym terenie oraz weryfikację poprawności zawartych umów o pożyczkę. Wynagrodzenie z obydwu umów było wypłacane terminowo. Jednakże przez pomyłkę płatnik składek nie uwzględnił wynagrodzenia z dodatkowej umowy zlecenia. Następnie dokonano korekty wynagrodzeń pracownika, zwiększając podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne do 60% przeciętnego wynagrodzenia, tj. najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Powyższe korekty zostały przekazane organowi rentowemu w dniach 9 i 11.05.2011 r. Organ rentowy nie kwestionował sporządzonej korekty, jak też przyjął należności wynikające z tego tytułu.

Decyzją z 29.09.2011 r. (...) Oddział we W. stwierdził, że T. K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie umowy zlecenia zawartej z K (...) spółką z o.o. w O. w okresie od 1.11.2005 r. do 31.12.2009 r. Wskutek odwołania od tej decyzji Sąd Okręgowy w Sieradzu prawomocnym wyrokiem z 8.08.2012 r. w sprawie IV U 259/12 zmienił powyższą decyzję w części w ten sposób, iż ustalił, że T. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowy na podstawie umowy zlecenia zawartej z K (...) spółką z o.o. w O. w okresie od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r. Sąd przyjął, że w w/w okresie, kiedy strony zawarły dodatkową umowę zlecenia, T. K. otrzymywał wyższe wynagrodzenie, niż to wynikało z początkowych kwot deklarowanych do ZUS przez płatnika składek i wynosiły one, zgodnie ze sporządzoną w maju 2011 r. przez płatnika składek korektą dokumentów skarbowych i do ZUS, dochód, będący podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w kwocie nie niższej niż 60% przeciętnego wynagrodzenia.

Wcześniej decyzją z 10.01.2011 r. organ rentowy stwierdził m.in., że T. K. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 2.02.2005 r. do 30.09.2005r. oraz od 1.11.2005 r. do nadal z uwagi na to, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie z tytułu obowiązującej od 1.10.2005 r. umowy zlecenia były niższe niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Kolejną decyzją z 7.03. 2011 r. ZUS II Oddział w Ł. określił wobec wnioskodawcy wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od czerwca do września 2005 r., X i XI 2005 r., od stycznia 2006 r. do stycznia 2011r.

W konsekwencji będącą w sporze decyzją z 6.05.2011 r. określone zostało zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w łącznej kwocie 28 710,46 zł. w związku z prowadzoną przez wnioskodawcę działalnością gospodarczą.

Sąd Okręgowy ustalił, że po uwzględnieniu okoliczności, iż w okresie od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r. wnioskodawca nie miał obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, zadłużenie winno się zmniejszyć o kwoty:

- na ubezpieczenie społeczne o kwotę 18.718,13 zł.;
- na ubezpieczenie zdrowotne o kwotę 17,52 zł.;
- na Fundusz Pracy o kwotę 1.577,82 zł.

W konsekwencji wysokość zaległości zmniejszyła się do łącznej kwoty 8.396,99 zł. wraz z należnymi odsetkami, w tym:

- na ubezpieczenie społeczne w kwocie 7.702,28 zł.;
- na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 146,88 zł.;
- na Fundusz Pracy w kwocie 547,83 zł.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie T. K. jest w części uzasadnione.

Przywołując treść z art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 i art. 6 ust. 1 pkt 4 a także art. 9 ust. 2 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Okręgowy wskazał, że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, w tym z tytułu umowy zlecenia i z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7. Tym samym nie było przeszkód prawych, aby T. K., który wcześniej był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, zgłosić od 1.10.2005 r. do 31.12.2009 r. do ubezpieczeń z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem K (...) spółką z o.o.

Sąd podniósł, że na skutek zmiany przepisów i wprowadzenia z dniem 1.11.2005r. art. 9 ust. 2 a cyt. ustawy dalsza możliwość podlegania obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy zlecenia została uzależniona od wysokości deklarowanego dochodu z tego tytułu. Osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 - prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 - podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Wówczas może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi dodatkowo również z tytułu umowy zlecenia.

Sąd podkreślił, że z treści prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z 8.08.2012 r. w sprawie IV U 259/12, wynika bezspornie, że w okresie od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r. T. K. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia zawartej z K (...) sp. z o.o. w O.. Tym samym zgodnie z art. 9 ust. 2 i ust. 2a ustawy systemowej w przypadku zbiegu podstaw do podlegania ubezpieczeniu z dwóch tytułów - z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz z umowy zlecenia – mógł on w w/w okresie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia i z tego tytułu zostały opłacone należne składki przez płatnika składek K (...) sp. z o.o. w O..

Sąd Okręgowy zauważył, że co do zasady granice rozpoznania w sprawie wyznacza treść i przedmiot zaskarżonej decyzji, przy czym odwołanie T. K., które zainicjowało postępowanie sądowe, odnosi się do decyzji określającej zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Wskazał, że T. K. nie odwołał się od decyzji z 10.01.2011 r., stwierdzającej m.in., że podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 2.02.2005 r. do 30.09.2005 r. oraz od 1.11.2005 r. i w rezultacie uzyskała ona przymiot decyzji ostatecznej. Sąd I instancji podzielił pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z 7 kwietnia 2011 r. (I UK 357/10), z 29 stycznia 2008 r. (I UK 173/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 78) i z 10 czerwca 2008 r. (I UK 376/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 295), że sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją organu rentowego,

od której strona nie wniosła odwołania. Stwierdził jednocześnie, że w niniejszej sprawie sytuacja jest wyjątkowa, ponieważ płatnik składek K (...) spółka z o.o. w O. błędnie zaniżył wysokość podstawy wymiaru składek z tytułu zawartej z wnioskodawcą umowy zlecenia (na co odwołujący nie miał wpływu) i błąd ten został skorygowany dopiero w maju 2011 r. Tym samym przed tą datą T. K. nie miał ani podstawy faktycznej, ani prawnej do zakwestionowania decyzji z 10.01.2011 r. Dopiero po dokonaniu w dniach 9 i 11.05.2011 r. przez płatnika składek korekty dokumentów ubezpieczeniowych odwołujący nabył prawo do objęcia go obowiązkowo ubezpieczeniem społecznym z tytułu zawartej umowy zlecenia od 1.12.2006 r. oraz możliwość zakwestionowania okoliczności naliczenia wobec niego składek z tytułu działalności gospodarczej za okres od 1.12.2006 r. i uczynił to, wnosząc odwołanie niezwłocznie. Sąd podkreślił przy tym, że organ rentowy nie kwestionował wyroku Sądu, który zmienił decyzję z 29.09.2011 r. i ustalił, że T. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowy na podstawie umowy zlecenia zawartej z K (...) spółką z o.o. w O. w okresie od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r., mimo iż decyzja z 29.09.2011 r. również wkraczała w zakres objęty decyzją z 10.01.2011 r. Tym samym organ rentowy uznał za zasadne objęcie wnioskodawcy obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu umowy zlecenia zawartej z K (...) sp. z o.o. w O. w okresie od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r.

W konsekwencji - uwzględniając prawomocnie przesądzoną okoliczność, że od 1.12.2006 r. do 31.12.2009 r. T. K. nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i zmniejszył wysokość zadłużenia z tego tytułu odnośnie składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy z wyłączeniem kwot wyliczonych za w/w okres.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia, w części uwzględniającej odwołanie co do kwoty 20.313, 47 zł, w tym: na ubezpieczenie społeczne co do kwoty 18.718,13 zł, na ubezpieczenie zdrowotne co do kwoty 17,52 zł, na fundusz pracy 1.577,82 zł, złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zarzucając naruszenie art. 477⁹ § 1 k.p.c. art. 477¹⁴. § 1 k.p.c. przez rozstrzygnięcie sprawy z przekroczeniem granic określonych przez wymienione przepisy, które wyznacza przedmiot i treść zaskarżonej decyzji oraz naruszenie art. 83a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez pominięcie przy rozstrzygnięciu sprawy ostatecznych decyzji, którymi Sąd pozostawał związany.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie odwołania.

Zdaniem skarżącego, związane wyrokiem z 8.08.2012 r. dotyczy tylko ustalenia, że T. K. podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu z tytułu umowy zlecenia. Niezależnie od tego istnieją ostateczne decyzje z 10.01.2011 r. i z 7.03.2011 r. ustalające podleganie ubezpieczeniu i podstawę wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Decyzje te z braku odwołania pozostają wiążące dla Sądu. Wyjątek dotyczy tylko sytuacji, gdy decyzja jest wydana bez podstawy prawnej, z pominięciem procedury, przez organ do tego nieuprawniony. Taka sytuacja nie ma miejsca w odniesieniu do decyzji z 10.01.2011 r. i z 7.03.2011 r., co oznacza - zdaniem organu rentowego - że przedmiotem niniejszej sprawy jest jedynie ustalenie prawidłowości wysokości składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, fundusz pracy, przy uwzględnieniu okresów ubezpieczenia przyjętych w decyzji z 10.01.2011 r. i podstawy wymiaru składek przyjętej w decyzji z 7.03.2011 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem rozstrzygnięcie Sądu I instancji odpowiada prawu.

Poza sporem jest, że będąca w sporze decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 6 maja 2011r., a określająca zadłużenie T. K. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością gospodarczą za okres od sierpnia 2005r. do listopada 2011r., została wydana przez organ rentowy w następstwie wcześniej wydanej decyzji z 10 stycznia 2011r. stwierdzającej podleganie przez T. K. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie 2 lutego – 30 września 2005r. i od 1 listopada 2005r. do nadal oraz decyzji z 7 marca 2011r. określającej wysokość podstawy wymiaru składek T. K. z

tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej w okresach czerwiec – wrzesień 2005r., listopad – grudzień 2005r. i od stycznia 2006r. do stycznia 2011r. Niesporne jest przy tym, że T. K. nie złożył odwołania zarówno od decyzji z 10 stycznia 2011r., jak i od decyzji z 7 marca 2011r.

Podzielając pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 7 kwietnia 2011r. w sprawie I UK 357/10, iż sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją organu rentowego, od której strona nie wniosła odwołania, należy wyraźnie podkreślić, że przesłanki i tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu kreują imperatywne przepisy prawa ubezpieczeń społecznych. Jeżeli wydana w tym przedmiocie decyzja deklaratywna okazała się błędna lub bezpodstawna, to w żadnym razie nie może ona stanowić przeszkody prawnej dla stwierdzenia zgodnego z imperatywnymi przepisami prawa ubezpieczeń społecznych tytułu ubezpieczenia społecznego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 11 marca 2008r., I UK 256/07, OSNP 2009/11-12/159).

Wprawdzie zgodzić się trzeba ze skarżącym, że przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontrola konkretnej decyzji organu rentowego, a zatem w niniejszej sprawie decyzja z 6 maja 2011r., to jednak – jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy – nie ulega wątpliwości, że rozpoznając odwołanie sąd ubezpieczeń społecznych winien uwzględnić treść prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 8 sierpnia 2012r. wydanego pomiędzy tymi samymi stronami w sprawie IV U 259/12. W myśl bowiem art. 365 § 1 kpc, orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Jednym z aspektów mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest walor prawny rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 kpc) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 20 września 2011r., I BU 2/11, LEX nr 1101320).

W konsekwencji należy uznać, że Sąd I instancji rozpoznając odwołanie od decyzji z 6 maja 2011r. prawidłowo uwzględnił stan wynikający z treści prawomocnego wyroku z 8 sierpnia 2012r. zapadłego w sprawie IV U 259/12, ustalającego, że T. K. w okresie od 1 grudnia 2006r. do 31 grudnia 2009r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na podstawie umowy zlecenia zawartej z K (...) spółką z o.o. w O.. Niewątpliwie bowiem stan prawny wynikający z tego wyroku ma wpływ na ustalenie okresu podlegania przez odwołującego się obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, a co za tym idzie – wysokość jego zadłużenia z tytułu składek.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy nie przekroczył granic wyznaczonych treścią i przedmiotem zaskarżonej decyzji, gdyż rozstrzygnięcie dotyczy wyłącznie zmiany tej decyzji w części dotyczącej wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, na mocy art. 385 kpc, orzekł jak w sentencji.